



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 120/04-42

Ústavný súd Slovenskej na neverejnom zasadnutí 1. decembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla a zo sudcov Ľudmily Gajdošíkovej a Jána Mazáka prerokoval sťažnosť Márie Sirotňákovej, bytom B., zastúpenej advokátkou JUDr. M. K., K., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 73/92 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Márie Sirotňákovej na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 73/92 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Márii Sirotňákovej **n e p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie.

3. Okresný súd Prešov **j e p o v i n n ý** uhradiť Márii Sirotňákovej trovy právneho zastúpenia 9 342 Sk (slovom deväťtisíctristoštyridsaťdva slovenských korún) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. M. K., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. februára 2004 doručená sťažnosť Márie Sirotnákovej, bytom B. (ďalej len „sťažovateľka“), a S. M., bytom B., zastúpených advokátkou JUDr. M. K., K., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) nekonaním Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“), Krajského súdu v Prešove a Krajského súdu v Košiciach „v občianskoprávnej veci E. P. a spol. vedenej pred OS v Prešove pod sp. zn. 12 C 73/92.“ Právna zástupkyňa sťažnosť na výzvu ústavného súdu doplnila podaním z 23. apríla 2004.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uviedla, že sa v súlade s ustanovením § 5 ods. 4 zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách v znení neskorších predpisov žalobou podanou okresnému súdu 20. marca 1992 domáhala vydania nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v katastrálnom území P. Za porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy považuje sťažovateľka skutočnosť, že vo veci sa koná od roku 1992 (sťažovateľka sa stala účastníčkou konania na základe uznesenia okresného súdu z 19. októbra 1994), pričom prietahy boli podľa nej zapríčinené nesprávnou organizáciou práce a odbornou nepripravenosťou.

Podľa tvrdení sťažovateľky prietahy v konaní spôsobujú nielen jej právnu neistotu, ale v ich dôsledku nedôjde ani k zmierneniu majetkových krívd, pretože za obdobie doterajšieho konania došlo k značnému poškodeniu hnutel'ného a nehnuteľného majetku. Sťažovateľka v doplnenej sťažnosti navrhla, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľov I. M. a Márie Sirotnákovej na prerokovanie veci bez prietahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky bolo porušené.

Ukladá sa Okresnému súdu v Prešove v právnej veci 12 C 73/92 konať bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľom I. M. a Márii Sirotnákovej každému samostatne priznáva primerané finančné zadostučinenie každému vo výške 120.000, ktoré sú povinní zaplatiť porušovatelia takto:

Krajský súd v Košiciach každému sťažovateľovi po 20.000,-- Sk

Krajský súd v Prešove každému sťažovateľovi po 25.000,-- Sk a

OS v Prešove každému sťažovateľovi po 85.000,-- Sk.

Zároveň sťažovateľom priznáva trovy právneho zastúpenia vo výške 22.416,-- Sk, ktoré sú povinní uhradiť porušovatelia na účet advokátky JUDr. M. K., Advokátska kancelária, K. podľa miery pričinenia k prieťahom takto:

Krajský súd v Košiciach 3.734,-- Sk;

Krajský súd v Prešove 4.669,-- Sk;

Okresný súd v Prešove 14.013,-- Sk,

všetci do 15 dní od právoplatnosti nálezů Ústavného súdu SR.

Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 120/04-18 z 5. mája 2004 prijal na konanie sťažnosť sťažovateľky v časti namietajúcej porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní sp. zn. 12 C 73/92, v časti namietajúcej porušenie označeného práva postupom Krajského súdu v Košiciach a Krajského súdu v Prešove sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú a konanie o sťažnosti I. M. zastavil.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval ústavný súd 2. júna 2004 právnu zástupkyňu sťažovateľky a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili k otázke vhodnosti ústneho pojednávania, a predsedu okresného súdu zároveň vyzval, aby sa vyjadril aj k sťažnosti.

Právna zástupkyňa sťažovateľky a predseda okresného súdu oznámili ústavnému súdu, že netrvajú na ústnom pojednávani.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti z 22. júna 2004 (sp. zn. U 3007/04, doručenom ústavnému súdu 28. júna 2004) okrem iného uviedol:

„... vo veci Okresného súdu Prešov sp. zn. 12 C 73/92 bola na Ústavnom súde Slovenskej republiky už prejednávaná sťažnosť jednej zo žalobkýň MUDr. E. P. Dovolím si z tohto dôvodu poukázať na konanie pod č. III-ÚS 134/03, v ktorom bolo predložené naše vyjadrenie, na ktorom trvám v plnom rozsahu aj vo vzťahu k sťažnosti Márie Sirotnákovej.

Dovolím si vysloviť názor, že podanie ústavnej sťažnosti s odstupom času aj ďalšími žalobcami (S. M. pod Rvp 894/04 a Máriou Sirotnákovou pod Rvp 355/04) vyvoláva dojem, že žalobcovia tieto podali nie s úmyslom domôcť sa svojho práva prerokovania veci bez zbytočných prietáhov, ale s úmyslom získania finančných prostriedkov od štátu. Toto považujem v rozpore s etikou zvlášť v prípade, že dňa 22. 4. 2004 bol vyhlásený rozsudok a ústavná sťažnosť bola podaná sťažovateľom až dňa 7. 6. 2004.“

Vo vyjadrení okresného súdu sp. zn. U 3004/03 zo 14. júla 2003, na ktoré sa predseda súdu vo svojom vyjadrení odvoláva, sa uvádza:

1. *Prejednávaná vec je právne a fakticky zložitá. Svedčí o tom rozsiahle dokazovanie (vrátane znaleckého), obtiažne zabezpečovanie starých listín a podobne. Právna zložitost súvisí s nešpecifikovanými dôvodmi žaloby na vydanie vecí, čo znamená posudzovanie nároku tak podľa reštitučných zákonov, ako aj Občianskeho zákonníka. Vyplýva to aj zo zrušujúceho uznesenia Krajského súdu v Prešove 2 Co 168/00-333 zo dňa 5. 9. 2001.*

2. *Správanie sa účastníka - sťažovateľky je tiež možné hodnotiť negatívne, ako bolo už poukázané vyššie. Na predĺžení konania participovala aj samotná sťažovateľka neplnením svojej povinnosti predloženia potrebných dôkazov na preukázanie vlastníctva pred znárodnením a výzvy povinnej osoby v zákonom stanovenej lehote. Sťažovateľka tiež svoj nárok právne nezdôvodnila, napriek kvalifikovanému právnenému zastúpeniu, čo malo podstatný vplyv na priebeh a spôsob dokazovania.*

3. *Súd v predmetnom konaní konal priebežne a jeho činnosť plynulo smerovala k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľky.“*

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“, v konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 12 C 73/92.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú: 1. právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, 2. správanie účastníka konania a 3. postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prejednávanej veci.

Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

1. Pri posudzovaní právnej a faktickej zložitosti veci sp. zn. 12 C 73/92 ústavný súd skonštatoval, že v predmetnom prípade išlo o konanie o vydanie vecí z titulu reštitúcie, ktoré je možné považovať za skutkovo zložitú vec s ohľadom na proces dokazovania, keďže vo veci bolo potrebné nariadiť znalecké dokazovanie z dvoch odborov, následne zabezpečiť doplnenie znaleckých posudkov, geometrických plánov, dôkazy o vlastníctve vecí z obdobia pred znárodnením. Na zložitost' poukázal aj predseda okresného súdu vo svojom stanovisku k sťažnosti.

2. Pri hodnotení namietaného konania z hľadiska druhého kritéria, t. j. správania sťažovateľky ako účastníčky konania v namietanom konaní, ústavný súd vzal do úvahy pripomienku predsedu okresného súdu, podľa ktorej návrh na začatie konania obsahoval nedostatky v právnej kvalifikácii, k žalobe nebol pripojený geometrický plán, časť dôkazov

o vlastníctve bola predložená oneskorene, čo malo vplyv na celkový priebeh konania a jeho dĺžku.

3. Pri posudzovaní podľa posledného kritéria hodnotil ústavný súd celkový postup okresného súdu pri rozhodovaní vo veci sp. zn. 12 C 73/92, pričom celkovú dĺžku konania je potrebné rozdeliť do dvoch období:

a) obdobie od priznania postavenia účastníka konania sťažovateľke 19. októbra 1994 do vydania nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 134/03 z 25. septembra 2003,

b) obdobie od 15. októbra 2003 do doručenia sťažnosti sťažovateľky ústavnému súdu.

a) Dĺžka konania okresného súdu vo veci v prvom období predstavuje podstatnú časť predmetu konania vedeného na ústavnom súde pod sp. zn. III. ÚS 134/03 o sťažnosti MUDr. E. P., v ktorej ústavný súd nálezom rozhodol o porušení práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a zároveň prikázal okresnému súdu nálezom z 25. septembra 2003 v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 73/92 konať bez zbytočných prietáhov.

b) Ústavný súd preto aj vo vzťahu k sťažnosti sťažovateľky skúmal činnosť okresného súdu v druhom období, t. j. po doručení uvedeného nálezu. Pritom zistil, že okresný súd v súlade s označeným nálezom postupoval v konaní vykonaním znaleckého dokazovania a v priebehu šiestich mesiacov rozhodol rozsudkom č. k. 12 C 73/92-462 vo veci samej 22. apríla 2004 (rozsudok nadobudol právoplatnosť 8. októbra 2004).

Ústavný súd pri posudzovaní dĺžky sťažovateľkou v sťažnosti namietaného konania zohľadnil činnosť okresného súdu v obidvoch uvedených obdobiach a zbral do úvahy, že v prvom období bolo konanie poznačené nečinnosťou, resp. vykonávaním úkonov, ktoré nemali význam pre skončenie veci. Napriek skutočnosti, že po vydaní nálezu ústavného súdu okresný súd postupoval v konaní plynulo a vec meritórne rozhodol, považoval ústavný súd celkovú dĺžku konania až do meritórneho rozhodnutia vo veci samej v trvaní viac ako 12 rokov za takú, ktorá predstavuje porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší takéto rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Keďže namietané konanie bolo v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti už právoplatne skončené, ústavný súd neprikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 73/92 v ďalšom období konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“.

Sťažovateľka požadovala priznanie primeraného finančného zadosťučinenia 120 000 Sk, pričom svoju žiadosť odôvodnila tým, že v dôsledku prietáhov zapríčinených doterajším postupom okresného súdu sa ocitla v dlhodobej právnej neistote, bez právnej ochrany a je dlhodobo frustrovaná a znechutená.

Ústavný súd však dospel k záveru, že vzhľadom na konkrétne okolnosti a povahu veci a na záver o porušení základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je samotné rozhodnutie o porušení týchto práv sťažovateľky dostatočné. Z týchto dôvodov rozhodol tak, ako je uvedené pod bodom 2 výroku tohto rozhodnutia.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania, ktoré sťažovateľke vznikli v súvislosti s jej zastupovaním v konaní pred ústavným súdom advokátkou JUDr. M. K., ktoré vyčíslil sumou 9 342 Sk (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 a § 25 vyhlášky Ministerstva

spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za 1. polrok 2003, ktorá bola 13 602 Sk (pre účely odmeny za úkony po 1. januári 2004). Úhrada bola priznaná za dva úkony po 4 534 Sk zaokrúhlene a po 136 Sk režijný paušál.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. decembra 2004